

Rosh Hashana: Sovereignty and Sweetness

2

Festival of Life - R. Left

THE ESSENCE OF ROSH HASHANAH ♦ 63

תשובות

סימן תקפג - ראש השנה

פסקי

Obviously the Torah does not demand of us to actually sacrifice ourselves. Instead, the Gemara gives us the formula that Hashem prescribes for effecting the sacrifice on Rosh HaShanah: it is by reciting *Malchiyos, Zichronos, and Shofros* (*Rosh HaShanah 16a*): *Malchiyos* — that you should coronate Me to rule over you; *Zichronos* — that your memory should come before Me for good; and *Shofros* — that these things should be done through the vehicle of the shofar. The shofar is the symbol of *akeidas Yitzchak*, when Avraham was ready to sacrifice his beloved son to Hashem — the ultimate example of sacrificing everything for Hashem and delivering to Him everything that is precious to oneself.

In order to understand how reciting *Malchiyos, Zichronos, and Shofros* and blowing the shofar effects the offering of ourselves as sacrifices to Hashem, we will discuss each of these ideas separately.

כותב שהחזיר והגריי קיבסקי זצ"ל היו מטבלים רק כרבש ולא במלה.

16

4

כדי שתמליכוני עליכם

אין צורך להסביר שבאמירת פסוקי המלכויות בלבד, אם אין עימך כונת הלב, אין יוצאים ידי חובה. הן כל אמירת פסוקים אלו ניתנה כשכיל לבאר את משמעותו הפנימית של קול השופר, ואי אפשר לצאת ידי חובת ביאור כמס שפתיים גרידא, אלא בידיעת הדברים ובהשבתם אל הלב.

על זו אמרו חז"ל (ראש השנה טו, א):

תניא, אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא: מפני מה אמרה תורה, הביאו לפני עומר בפסח, מפני שהפסח זמן תבואה הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות... הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שתתברכו לכם גשמי שנה, ואמרו לפני בראש השנה מלכויות... כדי שתמליכוני עליכם.

גם מדברי חז"ל אלו אנו למדים, שמטרת אמירת פסוקי המלכויות, היא המלכת הקב"ה על עצמנו, על כל המשמעות הכרוכה בכך.

אלא שהמעין במאמר זה של חז"ל ימצא בו דגש מיוחד הראוי לעיון. לכאורה נראה שאמירת המלכויות המלווה בכונת הלב, היא המלכת הקב"ה עלינו. אולם מדברי חז"ל משתמע שזוהי רק תוצאה של אמירה. חז"ל ה"י כורכים כבנשימה אחת את הקרבת העומר בפסח, שתי הלחם בעצרת וניסוך המים בחג, עם אמירת המלכויות בראש השנה. מדבריהם משתמע שבשם שקרבן העומר שבפסח מוכה אותנו שתתברך התבואה שבשדות, וניסוך המים מהווה זכות שבגללו יתברכו גשמי השנה, כך גם אמירת המלכויות.

תגרום לכך שנמליך את הקב"ה (ולא שזו עצמה היא צורת ההמלכה).

מסתבר כי אכן דרגות רבות ישנן בענין. אמירת המלכויות בלב שלם יש בה אמנם הצהרת הכרה במלכות שמים, אלא שזו עצמה תגרום להעמקת

ההמלכה בהיקף רחב יותר.

כמנתה לטבל פרוסת המוציא כרבש

ג. שם: ויש נוהגים לטבל המוציא כרבש, אבל לא יטבל כרבש בלבד בלחי מלח החילה כי סיכול פרוסת המוציא במלה הוא למחק הגבורות ואינו מן הראוי לטבל זה בשום סעודה, והנהוג

הוא לטבול¹⁵ הפרוסה מצד אחד במלה ומצד שני כרבש או שתי פרוסות אחד במלה ואחד כרבש ולאכול הפרוסה עם המלה ואח"כ עם הרבש, ויש¹⁶ שנהגו להקדים לטבול הפרוסה כרבש ולאכול ואח"כ לטבול במלה.

ומנהג זה לטבל את פרוסת המוציא גם כרבש נוהגים¹⁷ עד שמחת תורה, ויש¹⁸ שנהגו כזו עד שבת בראשית, והיינו בסעודות שבת וי"ט ועי"כ והושע"ר אבל לא¹⁹ הקפידו על כך בסעודות ימות החול וחול המועד.

ובליל ר"ה נוהגין²⁰ להמתין כאמירת היה"ר וכי שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה עד אחר אכילת התפוח כרבש, ויש²¹ מנהגים שאומרים היה"ר אחר פרוסת המוציא ושוכו אחר אכילת התפוח.

לעמי מועד י ירה האיומים

116

3

אולם גם תוכנה הפנימי של מצוות התקיעה בשופר אומרת "מלכויות". כך כתב רבינו סעדיה גאון בפרשו את טעמי מצוות הקיעת שופר:

הענין הראשון, מפני שהיום החילה הכתובה שבו ברא הקב"ה העולם ומלך עליו, וכן עושים המלכים בתחילת מלכותם, שתוקעים לפניהם בחצוצרות ובקרנות להוריע ולהשמיע בכל מקום תחילת מלכותם. וכך אנו ממליכים עליו את הבורא, כיום זה וכן אומר דוד: "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'".

על עיקרון זה מעמידנו גם המזמור הנאמר על ידינו בהקדמה לתקיעת שופר (תהלים מ):

כל העמים תקעו כף, הריעו לאלוקים בקול רנה. כי ה' עליך גואל, מלך גדול על כל הארץ... כי מלך כל הארץ אלוקים, זמרו משכיל.

* ללמדנו כי אם אכן מצוות היום בשופר, מהותו הפנימית של היום הוא תוכנו של קול השופר, המביא: "מלך על כל הארץ אלוקים".

לצורך הבהרת מושג "המלכויות" אומרים אנו את הפסוקים שמתוכם מתברר שמלכותו של הקב"ה בתבל הינה בלעדית ומוחלטת. והוא שאמר הכתוב (דברים י, ט): "יודעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים... אין עוד". זוהי המלכות המקיפה את כל הבריאה על כל פרטיה, מאין שלטון נוסף בעולם מלבדה. כל שליטי תבל, אלו שבעולם החומרי ואף אלו הרוחניים, מקבלים את כוחם וסמכותם מידי מלך העולמים, שהוא המושל בכל, וממשלה מבלעדיו - אין.

אמנם כיום זכורה זו היא נחלת יחידים בלבד, אבל מאמינים אנו ומצפים ליום בו תוכר אדנותו ומלכותו של הקב"ה בכל קצוי תבל. "וזהו ה' למלך על כל הארץ, כיום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

וכבר כתב רמב"ל (במאמר החכמה):

כיום ראש השנה הארון ב"ה עומד כבכול בבחינת מלך על עולמו, ועל כן הנה השעה ראויה להתפלל לפניו שיגלה מלכותו לפנינו בעולם.

באשר אם נתבונן סביבותינו נמצא כי כל אחד מבני האדם הינו משועבד ויש לו "מלך" המכתיב לו את מהלכיו. אמנם בימינו מעטים הם הסוגים לאלילי עץ ואבן פרימיטיביים כפי שהיה בעבר הרחוק, אולם האלילים עדיין לא פסו מן הארץ. יש מי שמאליל את הדמוקרטיה או את הירות האדם, ויש מי שסוגד לכוחו ולעוצם ידו, רבים האנשים העושים בטניהם אלוהיהם (כתגרות היחבות הלכתיות), ורבים עוד יותר הינם עבדים נרצעים לרבושנות וכדומה. גם אותם המצהירים על עצמם שהם "חופשיים", לאמיתו של דבר הינם גרים גרושים, חסרי זכויות אדם, בממלכת התאוות והיצרים השולטים בהם שלטון ללא מיצרים.

רק משעה שאדם מקבל על עצמו את עולו של מלך העולם מסוגל הוא לשנות לרווחה, כאשר או הוא נפטר מכל יתר השעבודים למיניהם. רק קבלת עול מלכות שמים משהררת את האדם מעולם אחרים.

הוא שאמרו חז"ל שאמירת המלכויות שלנו וההתעמקות בהכרה זו כוחם רב עימם לזכותנו שנמליך בלעדית את הקב"ה עלינו, ועל ידי כך נפטר מן השעבודים לכל הגורמים הזרים.

כמה דכיוף איניש דעתיה

אכן, ההכרה במלכות שמים אינה יכולה להישאר ערטילאית, חייבות להיות לה השלכות מעשיות מרחיקות לכת.

* משעה שהאדם ממליך עליו את הקב"ה, הוא אינו יכול להישאר אדיש לגובה הכרה זו, בהבינו שהקב"ה מחייבת השתעבדות מוחלטת לרצון הבורא.

ענין זה בולט ביותר בקטע הראשון שבפסוקי המלכויות, הפותח בתינת שבח להקב"ה על שזכינו להגיע להכרת האמת. פותחים אנו את ברכת המלכויות בהכרה: "עלינו לשבח לאדון הכל, לתת גדולה ליוצר בראשית, שלא עשנו בגווי הארצות, הכרה זו מובילה לכך שאנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה". כרעה זו אמנם מתבצעת כפועל בכריעת הברכים ובפישוט הידים, אולם במעמקה היא מהווה ביטוי לכריעת קומתו הנפשית של האדם לפני יוצר הכל. ההכרה באדנותו של הבורא מוכרחה לגרום לכפיפת כל הרצונות החמאווים נוכח רצון הבורא, ובהתבטלות נפשית מוחלטת כלפי אדון כל, זהו ה"אנחנו כורעים" האמיתי המתבקש בראש השנה.

לדברי חז"ל עיקרון זה מסומל בשופר עצמו. הם אמרו (ראש השנה כ"ג ב) כי מצוה מן המובחר שהשופר שתוקעים בו בראש השנה יהיה כפוף ולא ישר ופשוט. כפיפות זו של השופר באה לרמוז לאדם שמיידה זו מתבקשת גם ממנו. "בראש השנה כמה דכיוף איניש דעתיה - טפו מעלי" (היינו, בראש השנה ככל שאדם כופף יותר את דעתו, עדיף לו).

אם היו לאדם רצונות ושאיפות כלשהן, שאין עניינן בתחום עבודת ה', כל אלו בטלים ומבוטלים אצלו משעה שהוא מבין ומאזין לקול השופר וממליך עליו את כבוד מלכותו יתברך.

הוא שאמרו במדרש (ויקרא רבה כ"ו ח) שהפסוק "תקעו בחורש שופר" רומז לקריאת ההתחדשות העולה מן השופר, "חורשו מעשיהם". המבין את טיב הכרזת השופר, אינו יכול להיותו עם מעשי המיושנים, הוא מעביר מחדש את מעשיו בכור הביקורת ומבקש להתאימם לנדרש ממנו כעבדן של מלך.

עניני בין כסא לעשור ישראל

בר"ה ויוה"כ - כח החזרה לשורש

הנה בשנת היובל חוזרים השדות לבעליהן, והעבדים עבדים יוצאים לחירות, תוכן הענין הוא שנגולה שנת החמישים היא לפתוח את מהלכי החזרה בבריאה, לחזור כל דבר רשן הקדום, ומפני שכן הוא סגולת השנה, מסתפק מזה דיני החזרת שדות ועבדים.

כ"ב הוא יום החמישים לצי"מ, שעמדו בו ישראל לפני ה' סני, ופסקה זוהמתן, אל הקרוין אדם תויר למצב הקדום של האדם לפני הטאן, וראשית כח החזרה התחיל "מ, שכל תכליתו הוא המ"ת, כמשי"כ (שמות ג' י"ב) "בהוציא את העם מצרים תעברך את האלקים על החר הזה", שנפתחו בו מהלכי החזרה בבריאה, שהתחילו לחזור למדרגת האדם בשלמותו, וכיום החמישים חל החזרה כפועל, ששבו למדרגת אדה"ר לפני החטא.

ג סגולת השביעי לשורש שלפני השש [שבת, משה, תשרי]

הנה חודש תשרי משונה לטובה מכל חדשי השנה, שיש בו ריבוי מעורות, וכיאוורו חז"ל (מד"ר טוף אמור) שהוא משום ש"כל השביעין התיבין", כמו שבת-קודש השביעי לימים, ומשה שביעי לאבות וכך ע"ש, עומק דברי חז"ל אלו הם, שהשביעי אינו המשך השישה שלפניו ורק מעולה מהם, אלא השביעי הוא חזרה לשורש שלפני הששה, וכמו לדוגמא, שבת קודש, הנה המצב הקדום לפני בריאת עולמינו, הוא עליון ומקודש מאד, שמלכותו בכל משלה ממש, ואחרותו ברורה וגלויה ממש, שאין שום כח זולתו, ויצירת עולמינו בששת ימי בראשית, בי מאורות פיו ית, שנבראו יצורים רבים, עם כחות עצמיים כביכול, הוא הסתרה והעלמה של המצב הקדום, נאם כי פנימיות חיות העולם הוא כמו מקודש, שהקב"ה מחיה את כולם כמפורש ב"ויברך דוד", ובשבת קודש שבת הבריאה מ"ה המאורות ו"חזרת" לשורש הקדום, המנושא והמקודש, וזהו שורש קדושתו של יום זה, ומצא היום השביעי הוא חזרה למצב שהיה קודם הבריאה, וכמו"כ משה השביעי לאבות, מכתו נתגלה במ"ת הפנימיות הקדומה שאין עוד מלבדו, כמשי"כ (דברים ד' ל"ה) "אתה הריאת לדעת וגו' כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו", מה שלא נתגלה ע"י האבות הק"י, כמשי"כ (שמות ג' ג') "ישמי הויה לא גרעת: לת" יעו"ש ברש"י ורמב"ן, וזהו שוב ענין חזרה לשורש.

ד חזרת הבריאה בר"ה להתנשאות הקדומה של מלכות שמים

זיכנם לבאר מהי החזרה של ר"ה ויוה"כ. הנה הר"ן בר"ה ט"ז מבאר בארוכה מפני מה נבחר יום א' דתשרי להיות יום הדין, בלדעת ר"א דבשרי נברא העולם יתא, עפ"י הפסיקתא, שבא תשרי נברא האדם, ועמד בדין על חטאו, וא"ל הקב"ה כשם שיצאת בדימוס כיום זה, כך בניך יעמדו לדין ביום זה ויצאו בדימוס, אבל לדעת ר"י שבניסן נברא העולם, אין מובן לכאורה מה המיוחד בא' תשרי, ומפרש הר"ן דבמ' יום שהיה משה רבינו בהר סיני לרצות על עוון העגל, שהיו ימי רצון, מינס א' בתשרי היה רצון ביתר, וע"כ נקבע יום זה לדורות ליום דין, כי חפץ הקב"ה להצדיק את בראיו שיזכו בדין עכ"ד. וע"כ מהו רצון ביתר, וכי מדובר על עליה מ- 80 אחוז רצון, ל- 90 אחוז רצון, מהי הגדלת הדברים.

אמנם הפירוש הפשוט בזה למי שמכיר את הדברים הוא כך, דהנה בנוסח התפילה "ה מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד", וזהו צירוף של ג' פסוקים שונים, ויש כאן פליאה גדולה, לכאורה הרי העבר קודם להווה, והיו צריכים להקדים ה' מלך, לפני ה' מלך, וכבר שאל הגאון בעל הנחלת דוד שאלהם, זו את רבו הגר"ה מואלוזין ז"ל (הודפס בסוף הנפתחות) והשיבו דה' מלך פירושו שיש התנשאות של מלכות שמים, באופן שאין הנבראים יכולים לפגוע ולקלקל כלל, אם חטאת מה תפעול בו זהו המצב האמיתי ביום גבהי מדומים, אבל בתוך מסגרת עולמינו, ישנה "העלמה" של ענין זה, וניתן כביכול להארם למרוד ח"ו במלכות שמים, ולגרום להרס וקלקול במלכותו ית, וע"כ כלפי עולמינו, מצב המלכות האמיתי, המנושא מפגיעה וקלקול, הוא רק בעבר, לפני בריאת העולם, וזהו ה' מלך, ולעתיד לבוא יתגלה שוב שמלכותו בכל משלה, ואין שום כח ושלטון לאף אחד זולתו, ואז יהא ה' ימלוך לעולם ועד.

ובראש השנה מתגלה, במדה מסוימת, המלכות שמים בצורתה האמיתית המנושאת מעל הכל, ומפני התנשאות המלכות ביום זה, יש בו הנהגת המשפט, שמתנהג כמלך השופט את בראיו, אמנם עיקר הביטוי של מלכות הוא כמה שיש בו פליחת עונות, דהלא הוא הראש לעשרת ימי תשובה, שבהם התשובה מקובלת, ומרבה לסלוח ולישא פשע עבריו, ונתחלית הסליחה הוא כיוה"כ כמו שיתבאר, וכח הסליחה הוא רק מכת התנשאותו של הקב"ה מעל ומעבר לכל הכחות המקטרגים והמעכבים את השפעת חסדו, דבאמת חומר הקביעה של החטא הוא נורא מאוד שא"א לשער כלל, ובדרכי ההנהגה של העולם שהם מדה במדה כשכר ועונש, אין שום מדה בעולם של סליחת עונות, וכלשון הסליחה במוצאי יום מנוחה וכד' ה"ראה

נראהותך מפליא פלאות, והסליחה הוא פלא עצום נאמן כמותו, ורק ככה מלכותו ית, האמיתית המנושאת מעל ומעבר לפגיעת חטא, יכול להפיק את החטא, וע"ז הוא שדיכר הר"ן שמר"ה הוא זמן רצון ביתר, במלכותו ית, מתנשאת בו מעל כל העיכובים הנוצרים מכת החטאים והעונות, ומתנהג הקב"ה עפ"י הרצון האמיתי העליון ביותר להיטיב עם בראיו.

וזהו ענין החזרה של חודש תשרי, דבחדש זה חזרת הבריאה למצבה הקדום, שמלכותו ית, מתנשאת מעל הכל, שהיחס בדרך כלל הוא שהתנשאות זו היא רק בעבר - "ה' מלך", ובר"ה חזרת הבריאה להתנשאות זו, ומפועל הש"ת בהנהגת ה' מלך בהווה.

Ex Nihilo

Prominent amongst the prayers on Rosh HaShonah is the one which begins יום הרת עולם and is repeated three times. Likewise, we say, זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון, in the *nussach Amidah*. These phrases refer to the fact that Rosh HaShonah coincides with the day of the formation of Adam, when the creation of the universe was completed.

is תחילת מעשיך — when man first came on the scene. Why is this so relevant?

In order to answer this question, let us pose another, unrelated problem. Would it not have been more appropriate to make this Day of Judgment on the last day of the year rather than at the beginning of a new year which we have not yet embarked upon?

I believe that the answer to these difficulties is crucial to the whole spirit of Rosh HaShonah. The formation of the world was a unique creation of יש מאין — with something coming into being ex nihilo. Even in our own remarkable times of fabulous technology and breathtaking ingenuity, no one has yet succeeded in creating anything out of nothing — that happened only once, at מעשה בראשית.

Nevertheless, the essence of that day reverberates in the universe whenever we reach the same point in the Jewish calendar. Just as emanations of holiness reach the world every Shabbos, of forgiveness every Yom Kippur, of freedom on Pesach, and of Torah on Shavuot, so too, on this day of תחילת מעשיך, there is a spirit of יש מאין which manifests itself in different ways.

On Rosh HaShonah, we read in the Torah the chapter of וה' פקד את שרה — when Hashem remembered Sarah and allowed her to conceive Yitzchok. The Magen Avrohom explains that this Divine decision was made on Rosh HaShonah and for this reason we read that specific section. The problem is, Are not all Heavenly decisions concluded on Rosh HaShonah, so why do we choose to speak about Sarah's conception more than any other occurrence?

The answer is: our Sages in tractate *Yevamos* (64b) record that Sarah did not possess the physical faculties necessary to conceive a child and yet she did! This is because her "remembrance" was on Rosh HaShonah — a day invested with the creative capacity of יש מאין and she suddenly acquired the ability

to give birth, which did not exist beforehand (Rav S. Pincus). Similarly, in the apposite field of *teshuvah*, Rosh HaShonah is the first of the ten days dedicated to repentance, and everyone is obliged to commit himself to improvement — a pledge which will gain him a favourable judgment. The problem is that often a person thinks that he cannot change his regular behaviour. A married woman who hitherto has not covered her hair feels unable to comply with this demanding Torah obligation and don a *sheitel*. Someone who has never learned Torah believes that such a study is beyond him. Those wealthy people who cannot part with their money maintain that they were born with an ungenerous nature over which they have little or no control.

והשם שיש חזרה בבריאה, שמלכות שמים מופיעה בבריאה כימי קדם לפני בריאת העולם, כך יש חזרה בכחות הנפש של האדם, שחוזר האדם אל מצבו הקדום כפי שיתבאר.

הנה מטבע הברכה האמצעית דשמו"ע ברו"ה סמוך לחתימתו הוא "ודברך אמת וקיים לעד", וע"ב מה קוטב המכוון בזה, וכבר דיברו המפרשים בזה, ונבאר אנו כעריכינו בדרך הפשוט.

הנה מידת האמת מודקדקת מאוד, דכל סטיה קלה ממנה לכאן או לכאן, כבר אינה אמת, וקשה מאוד על חוט השערה של האמת, וע"כ יש נטיה אצל בני אדם להתרושל בדקדוק האמת. אבל זו היא טעות מרה מאוד, דהרבה היחיד שיש לו קיום נצחי, הוא רק האמת, וכמ"ש חז"ל במדרשם דעל כן תיבת אמת מקורכת מהאור הראשונה והאחרונה של כ"ב האותיות, והאמת קיימת לעד, וצראש ועד סוף, וע"כ ההיפך מן האמת נקרא "כזב", שמשמעותו הוא הפסק, כמש"כ רש"י (בראשית ל"ה ה') והיה ככזיב, פסקת. וכן הוא במשנה פ"ח דפירי מ"ט מים המכוכין אפי' פעם בשבוע פסולים כבר למי חטאת, דמה שאין לו קיום נצחי הוא כזב, היפך האמת הקיים לעד, ונמצא דכל הצלחת האדם וקיומו, הוא רק כעמידה על האמת. והבורח מן האמת אינו מרויח כלום, דאדרבא בזה הוא נעקר מן הקיום. זהו פירוש המילות "ודברך אמת וקיים לעד".

אמנם פירוש תוכן הענין בזה, הוא דהנה כל מעשה בראשית נתייחד על נקודת האמת, וכמש"כ הכהנים והראשונים ז"ל ד"בראשית ברא אלקים", ס"ת "אמת", ונ"ו"ו נאמר ראש דכרך אמת, דהבסיס של כל מעשה בראשית הוא מדת האמת, וזה סוד פנימיות הקיום של כל הנבראים, דהם מקושרים בקביעות עם השי"ת, שחותמו אמת והוא קיים לעד, והקשר מתבטא במה שששים ושמתים לעשות לצדקת קונם, וכל הבריאה מקלסת להקב"ה, כמש"כ משלי ט"ו כל פעל ה' למענתו, ופי' רש"י לקלוטו, דהבריאה מכירה שאינה ברשות עצמה, אלא היא לגמרי ברשות בוראה, ומקלסת לפניו, וזה מצב קבוע ויציב, שהבריאה מקושרת עם בוראה תדיר, וזהו מדת האמת המקיים את הבריאה.

ומכל הבריאה יש בריגה משונה שהופקעה מן האמת, והוא האדם שנתנו לו כח הבחירה, ויכול להשתנות כל רגע, ואינו במצב אמיתי וקיים, והוא היחיד שעומד כביכול ברשות עצמו, כלשון חז"ל הכל בידי שמים "חוק" מיראת שמים, דאינו מוכרח לעשות רצון קונו, והוא דבר פלא, שדוקא בחיר היצורים, נור הבריאה, הוא המופקע מן האמת!?

אמנם האמת הוא שיש באדם נקודת אמת באופן מוחלט, דנקודת הרצון הפנימי העמוק ביותר שלו הוא לעשות רצון קונו, כמ"ש בגמ' (ברוכה י"ו) "יצונו לעשות רצון ומי מעבד שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות", והיינו שנקודת הרצון הפנימי העמוק של האדם הוא לעשות רצון ה', ונקודה זו יציבה וקיימת לנצח, וכל החטאים הרבים שהיו במשך הדורות, אינם אלא מכשול רעלמא, מכח השפעה חיצונית של היצו"ד ושיעבוד מלכויות, אבל הרצון 'בעצם' הוא לעשות רצונו ית', ורצון זה הוא אמיתי וקיים לעד, שאינו משתנה כלל, וכל עבודת האדם היא רק להפטר את הערובת הוזהמה החיצונית, ולהשוף את נקודת אמת זו, שרצון זה החבוי במטמוניות הנפש, יצא לגילוי, ויתנהג בפועל רק עפ"י רצון זה.

העמידה על נקודת אמת זו, היא באמת חזרה למצבו הקדום של האדם, שהרי האדם בעת יצירתו היה קדוש וטהור בחכלית, שכל רצונותיו ושאפתותיו היו רק להרבות כבוד שמים, ולהמליכו על כל הבריאה, כמ"ש במדרש שכשעמד על רגליו אסף את כל החיות ואמר ה' מלך גאות לבש וגו', ורק אכילתו מעץ הדעת הכניסה בו הערובת זרה מחרון, שנעשה "יודע טוב ורע", ויש לו קשר פנימי גם עם הרע, ונמצא דכשמיסר האדם את התכונות הזרות מעצמו, הרי הוא חוזר אל מצבו הראשון שכל מציאותו הוא רק רצון קונו.

וזהו המוכן בלשון תפילת ר"ה "ודברך אמת וקיים לעד", דבר"ה הבריאה חזרת במדה מסויימת, למצבה הראשון שמלכותו בכל משלה, וע"כ יש השפעה עליונה וסיעתא דשמיא נפלאה להאדם לחזור לשרשו הראשון להיות "יודע טוב" בלבד, וכל רצונו יהא רק לעשות רצון קונו, שזהו החזרה למצב "האמת" שלו, דנקודת הרצון הפנימי קיימת לעד כלי שינוי, שיתנהג מעתה ע"פ אמת זו.

Little do they realise that these opinions are without foundation. Every Jew is required and able to meet the challenge of the Torah and correct his faults and particularly on Rosh HaShonah — the יום הרת עולם. On this day, we celebrate a creation of יש מאין, enabling everyone to utilise this spirit of התחדשות and discover new, untapped reserves to improve his or her Yiddishkeit.

טבע הדבש האשה והמקדש - כח ההפקיות

נמשיך לבאר איך שהאמונה בעצמו שהוא עולם מלא היא הסגולה הכי גדולה לשנות מצבו לעלייה ברוחניות. הנה מנהג ישראל מר"ה עד סוכות לטבול את לחם המוציא בדבש. והגם שהטעם הפשוט הוא כדי לעזור למעלה סימן שישפיעו לנו שנה טובה ומתוקה, יש העמקה נוספת בדבר. שהובא ברבינו יונה (ברכות לו) בשם רבינו מאיר הלוי שאם חתיכי איסור נפלה בתוך דבש עד שנימוח בתוכו, הנה נידון כדבר מותר. והוא מטעם כי דרך הדבש להחזיר הדבר שנפל לתוכו למציאות חדשה של דבש ע"כ. וכן האריך החפץ חיים בהקדמת ספרו ליקוטי הלכות באותו ראייה שגם התורה יש לה הכח הזה של הדבש לשנות טבע נפשו של אדם מרע מאד לטוב וצדיק. רואים מזה שכח הדבש הוא לפעול שינוי מהותי בדבר שמתדבק עמו ולהפכו להיות כמותו.

ובזה הרווחנו לבאר שהגמטריא של אשה דבש. והוא על פי חז"ל (בר"י ז) מעשה בחסיד וחסידה שלא היו להם בנים ונתגרשו זה מזה והלך החסיד ונשא מרשעת, והחסידה הלכה ונשאה רשע. בסוף היא הפכה הרשע לצדיק והמרשעת הפכה החסיד לרשע. מכאן שהכל תלוי באשה ע"כ. הנה חז"ל גילו לנו שכוחה של אשה היא להפוך את מדרגת בעלה למציאות אחרת להיות כמותה. ולכן נמשלה התורה לאשה מפני שגם לה יש הסגולה להפוך מהותו של אדם למהות אחרת יותר טובה.

שיח זכרונות יצחק קפט 19

נ) וענין זכרונות הוא, שהקב"ה רואה יודע וזוכר כל מעשה וכל פרט שאנחנו עושים, וזהו א' מעקרי האמונה שמונת הרמב"ם 'אני מאמין שהבורא יתברך שמו יודע כל מעשי בני אדם וכל מחשבותם שנא' 'היודע יחד לכם המבין אל כל מעשיהם', וכאמת דבר זה מוטבע בהכרח של כל יהודי, אמנם העבודה שיש בזכרונות היא לחיות את האמת הזו. ויש להבין לאיזו רוממות ואיזו גדלות אפשר להגיע ע"י שחיים את ההכרה הזאת שיש מי שרואה ומשגיח כל הזמן וכמו שכתוב בפרקי אבות 'הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה, עין רואה, ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים'. ואם נגיע בעו"ה למדרגה שלא רק נדע את זה אלא נחיה ונרגיש את זה, זה יעמיד לנו את כל מהלך היינו באור הדש.

צורת החיים שצריכה להיות לאדם שחי בזכרון ה'זכרונות' מתאר החוכות הלבנות בשער השבון הנפש (בהשבון העשירי) 'חשבון האדם עם נפשו בהשקפת הבורא על נגלהו ונסתרו, ושהוא רואה אותו, וזוכר כל מעשיו, ומה שעובר על לבו מן המחשבות הטובות והרעות, ויהיה מפחד תמיד ממנו, ומשתדל לתקן נגלהו ונסתרו לאלקים יתברך. וימשל בזה, אילו היה משקיף עליו אדם ושומר תנועותיו תמיד הנכון היה לו לעשות דבר שימאסוהו האדם שהוא השומר עליו, וכל שכן אם יש לו טובה וחסד עליו, וכל שכן אם הוא אדוניו, וכ"ש שיהיה בוראו המשקיף עליו, כמה.

20 א) והדרך שיכולים להגיע למדרגה הזאת של הרגשה תמידית של 'עין רואה' היא ע"י שנראה את הקב"ה בכל דבר שקורה מסביבנו. ובשער הבחינה (סופ"ה) כתב 'תובח

הלכות' דבר נפלא בזה וזממה שראוי לך להבין מכללות הנבראים, העליונים שבהם והתחתונים, קטניהם וגדוליהם, הענין הנעלם אשר בו סדר הכל והשלמתו, ואינו מושג בחושים הגשמיים - והיא התנועה הדבקה לכל מחובר, ולא ישיגנה חוש מן החושים הגשמיים, אך השכל משיג אותה באמצעות הנוע שהחושים משיגים אותה. ואלמלא התנועה לא תתכן היות מאומה מן הנמצא ולא הפסדס. ואמר א' מן

'הבוטח בה' חסד יטובכנו', עכ"ד. - והיינו שאם האדם ישים לב שבכל מקום שיש תנועה, יד ה' עושה זאת ושם הקב"ה נמצא והכל בהשגחתו ורצונו, ממילא הוא מרגיש שהקב"ה נמצא בכל מקום משום שהתנועה נמצאת בכל מקום, וע"י הוא יגיע למעלה של הרגשת 'עין רואה, ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים'.

In truth, this is the essence of teshuvah - an undertaking which enables a person to shed his past and become as if newly created. In tractate Rosh HaShonah (16b) the Maharsha writes in the name of the Kabbalists, that in order to effect the spiritual metamorphosis of teshuvah, Hashem wears a talis, the same one that He wore at the creation. The implication is clear. Just as at the beginning of the world everything was completely new, so too, when a Jew commits himself to change for the better, Hashem invokes the spirit of בראשית ברא אלקים in order to transform that person and make him into a בריה חדשה.

And for that very reason, Rosh HaShonah, the judgment day, was fixed to coincide with תחילת מעשך, so as to help us to tap new spiritual reserves which hover in the world

on this day and make a fresh start. The time is ripe and the opportunity is there. It is up to us to seize the moment and make the right resolution.

21

וממשיך החכר ומבאר "מפני שאין ענין הבריאה דומה לענין המלאכה, כי האומן כשהוא עושה רחיים והולך לו, יעשו הרחיים מה שבקבורו נעשו. ואצל הבורא יתברך, בורא האברים ונותן להם הכוחות וממשיך לימים ולאברים ואם היינו מעלים על לב הסתלקות הנהגתו רגע אחד היה נפסד העולם כולו - ומסיים חכורו את מעלתו של החסיד שזכה למעלת ההרגשה של 'עין רואה' - וכאילו השכינה עמו והמלאכים מתחברים עמו בכח ואם יחזק בחסידות יהיה מקום הראוי להשראת השכינה יחברוהו כפועל ויראה אותם בעין בעין למטה ממדרגת הנובואה - וכמו שכתב חובות הלבבות שע"י החיים בהרגשה שהקב"ה נמצא בכל מקום אפשר להגיע עד מדרגת רוח"ק. מעתה כשוראים לאיזה רוממות אפשר לזכות, ובאמת יסוד הענין נטוע בלב כל יתרוי א"כ אין לנו אלא להתחזק ולהחזיר בלבנו את האמת הזו שכלולה ב"זכרונות" ולהתורמם מכוחה.

ה) וכדי שהאמונה הזאת בעין רואה' תהיה מוחשית ומושרשת אצלנו הקב"ה נתן לנו מתנה שיכולה לעזור לנו הרכבה בזה. והיא יציאת ישראל מארץ מצרים. וכמו שאומרת הגמ' בסוף פ' איזהו ושב' (ב"מ סא) שבהרכבה מצוות שהם מצוות שבסתר שאין לאדם מעצור מוחש שמא אנשים יראו אותו, וכל הפחד יתכן רק מיראת הש"ת נאמר בהם 'ויראת מאלוקיך', שיוכר שגם כאשר אנשים לא רואים אותו הקב"ה רואה אותו, ובהרכבה מהמצוות האלה כגון ריבית ומשקלות מזכירה התורה את ענין יציאת מצרים, ואומרת הגמ' 'אמר הקב"ה אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור אני הוא שעתידי ליפרע ממי שתולה במעוטי בכורי וימני שטומן משקלותיו במלח' ובפשוטו הביאור בזה, הנה כאשר אנחנו מתבוננים בקהל הגדול שיושב פה יכשין בביהמ"ד אף אחד אינו יכול להבחין מי בכור ומי אינו בכור, לא מבחינה חיצונית ואפי' לא מבחינה פנימית, לבכור אין סוג דם שונה והוא שווה בכל למי שאינו בכור. אנחנו יודעים מי בכור כאשר רואים בערב פסח את הברורות שקמים לעשות 'סיום' ביום שתקנו לצום על הנס שארע להם, כי כל הדבר

המיחד בכור הוא רק עובדה שמלפנים שהוא נולד ראשון לאמו. ובמצרים הקב"ה יזכה כל בכור, ורק הבכורות מתו ומצרי שאינו בכור לא מת באותה מכה, ואפי' אנשים זקנים בגיל שמונים הקב"ה זכר להם שהם נולדו ראשונים לאמם והם בכורים, והם מתו. ו"א שלפני הקב"ה ידע מדויק מי נולד ראשון לאמו ורק הוא מת, ולא רק בכור אדם הקב"ה הרג, אלא גם את בכורי הבתמה ידוע לפניו מיהו הבכור ואותם בלבד

22

ו) וזהו ענין ה"זכרונות" וכמו שמפורש בתפילה מוסף "אתה זוכר כל יצורי עולם ופוקד כל יצורי קדם, לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית, כי אין שכתה לפני כסא כבודך ואין נסתר מנגד עיניך" שהקב"ה יצר ועשה את כולם הוא וזאי גם יודע את כל מעשיהם, ואין שכתה לפני כסא כבודך" וכמו שמבאר חוה"ל בשער הבחינה, שהשכחה היא טובה גדולה שהקב"ה עשה עמנו, משום שאם האדם לא היה שוכח, אם היה קורה לו איזה מקרה מצער הוא היה מרגיש אחרי עשרות שנים את הצער באותה עוצמה כאילו המקרה הזה קורה לו עכשיו. ובשביל שהאדם לא יתמלא במשך כל חייו בצער ויצבור כל הזמן זכרונות צער הקב"ה ברא את השכחה להקל על האדם את המשך ימי חייו. אבל אצל הקב"ה אין את החסרון הזה של השכחה וכל מה שקרה מאז ימי בראשית חי וקיים מול עיניו של הקב"ה. אנחנו היינו רוצים שהקב"ה ישכח מקצת מהמעשים שלנו, אבל זה לא קורה, כל מה שהיה וכל מה שעשיתו חי וקיים מול עיניו של הקב"ה, וכמו שהקב"ה הוא בלי תכלית גם זכרוננו הוא בלי תכלית לא באיכות ולא בכמות. והעצה היא 'אשרי איש שלא ישכחך וכן אדם יתאמץ בך'. שגם אנחנו נתאמץ שלא לשכוח אותו תמיד. וכדי שזוכה לרחמים הקב"ה זוכר לנו את המעשים הטובים של אבותינו ושלנו, בזכות התחזקותינו בזכרונות לדעת את ה"זכרונות" ולהיות איתם.

ROSH HASHANAH: JUDGMENT OF THE PRESENT WITH A REFLECTION ON THE PAST AND THE FUTURE

RAMCHAL (MA'AMAR haChochmah, Yalkut Yedios haEmes, p. 261) comments on the words of the prayer זכר אתה ("You remember"):

This is the order of the judgment. Judgment is carried out with a reflection upon all the past, present, and future. Therefore we say: אתה זוכר מעשה עולם — "You remember the deeds [performed] in the world," which relates to the past... אתה זוכר את כל המפעל — "You remember all that is made," which involves the present... הכל גלוי וידוע לפניך — "All is revealed and known before You," which relates to the future.

The question is why judgment on Rosh Hashanah involves reflection upon all the past starting from "Bereishis," the beginning of time, up until the distant future at the end of all generations. It would appear that judgment should involve only what has occurred during the past year which is being judged, according to which, HaKadosh Baruch Hu gives each one of us what he deserves for the forthcoming year.

The answer is the following:

It is incumbent upon every Jewish person to strive for his perfection. Aside from this individual responsibility, the general community of Klal Yisrael is duty-bound to rectify the entire creation through avodah (service of Hashem) during all the generations and to bring creation to its ultimate perfection. This completeness or perfection, termed as גאולה השלמה, "the complete Redemption," is like one whole structure, which is constructed and assembled from many stones. Every Jew has his own part — his own stone in the erection of this perfect building. It follows, therefore, that the perfection of the building — which is being built by all the generations — depends on each individual builder. Every single deed of each individual person is judged according to its impact upon the past. In other words, the deed is judged to what degree it successfully continues and completes the avodah of the forefathers and of the previous generations or,

chas v'shalom, to what degree it has damaged the structure that the past generations have already built. The work of all the generations must be viewed as a chain stretching from the first generation to the last, of which each generation — and each individual person — is a link. If one link is missing or damaged, the continuity of the chain becomes impaired. People tend to think, incorrectly, that their deeds are relevant exclusively to themselves, at this particular place and time. They do not realize that their actions impact the entire creation!

For the same reason, HaKadosh Baruch Hu reflects upon the future as well when judging the present. It is in order to ascertain to what extent each deed of each individual person constitutes another step towards the eventual completion of the goal in the chain of generations. Each generation, and each individual, has a unique task in bringing about the final Redemption. Creation will achieve its final perfection when Mashiach will come through the culmination of each individual's deeds in every generation. In the blessing of Zichronos, our Sages show us the heavy responsibility carried by each one of us beyond the individual scope, and the duty to fulfill our avodas Hashem with each action so that it should hasten the coming of the Redemption.

כלומר שכל מעשה ומעשה שהאדם עשה בשנה החולפת, יש לו סגורים ויש קטגוריות שדנים בסיבות שהביאו אותו לעשיית אותו מעשה, הסיבות לפטור והסיבות לחיוב, וכל טענה לזכות שהאדם היה טוען כאן מצד עצמו אותם מלאכים טוענים לו עם בשמים, ומקיפים כל מעשה מכל צדדיו ופוסקים את דינו.

וממשכן שם ואומר זממה שמידר עוד בזה, הוא שלא לשפוט ענין מהענינים בשם ב"ד מאלה, עד שיבוא לפניו פקידים שהפקיד לענין זה - הם שני המלאכים שמעידים שהולכים עם האדם לכל מקום ומעידים על מעשיו בשמים. וכענין שנאמר "וירד ה' לראות" וכו' "ויבואו בני האלוקים להתייצב" וכו' "עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ" וכו' ואתרים כאלה... והנה שם הארון ב"ה את הקטיגור והוא שנאמר בו "ויבוא גם השטן בתוכם" ופקודתו לחבוע דין בבתי הדין, וכשהוא תובע יתעוררו הדיינים וישפטו, וממדת טובו יתברך שמו שלא יתפוס בדין עד שיקטר המקטרג, ואע"פ שחטאי החוטא גלויים לפניו, ע"כ הנוראים. - וכדי שהשטן לא יקטר עלינו אחרנו תוקעים בשופר שעי"ז השטן מתערבב ואינו מקטר, וע"ז או הנבי שכל שנה שלא תקעו לה בראשה מריעין לה בסופה, ר"ל.

ח כשאנחנו נמצאים שלשה ימים קודם ר"ה לפחות בימים האלה נחיה עם זכרונות' שלא נבוא ליום הדין והקב"ה ישאל אותנו איפה היינו עד עכשיו, וזכרונות' פירושו כאמת שבכל מעשה שאנחנו עושים נזכור את הקב"ה כשת"ו אדם עומד לחטוא הוא צריך לזכור את הקב"ה ולהנעם מהחטא. אבל לפחות כשהוא עושה מעשה טוב צריך להעלות את זכרונ' של הקב"ה שידע לשם מי הוא עושה את אותה מצוה. וכאשר אנחנו נזכור את הקב"ה כשנבוא ליום הדין ונתקע בשופר ונזכיר זכרונות גם הקב"ה יזכור אותנו לטובה ונוכה לכתובה והתיימה טובה.

שיחות יודע כל פעול כי אתה פעלתו התחזקות קסא

כל דבר קטן שנושה יהודי כאן בזה העולם גורם תיקונים עצומים בכל היצירות

ידוע מהטשורטקובער ור' ירוחם ועוד הרבה צדיקים ז"ע שכל דבר קטן שיהודי עושה כאן בזה העולם הרי הוא גורם בכך שנעשים תיקונים בכל העולמות העליונים, וכשאדם חי באופן הזה הרי הוא זוכה לאור פני מלך חיים, ולאור פניך יהלכות, והוא הבחינה של ר"ה, יום תרועה, שבו נשברים כל המסכים והקטנות והצמצומים והדמיונות שבאדם ונעשה אור, ואז כשנעשה לאדם קצת אור הרי הוא מקבל את החיות והאש קודש וההתלהבות לעשות רצון ה' בשלימות.

וזה הענין של עול מלכות שמים כי כאשר האדם חי כך עם מלכות שמים, שהוא עושה כל דבר כעבדא קמי מלכא, הרי הוא זוכה במשך הזמן להרגיש שעי" כל פעולה מפעולותיו הוא עושה תיקונים בעולמות העליונים, וכל דבר קטן שהוא עושה הרי הוא נחשב וחביב לפני אבינו שכשמים, וזוכה לראות ולהרגיש שכל מה שהקב"ה עושה ומסבב בעבודו הכל הוא אך ורק לטובתו, כי יודע הוא שהיות וכל הנהגת העולמות תלוי כמה שאנו עושים כאן בזה העולם לכן סיבב הקב"ה שהיום הזה יהא נראה באותה צורה גם אותו מצב שהיה לו, ויודע הוא שאף אם באותו יום לא היה לו כ"כ חשק ללמוד, או שהיה עייף מאוד, או שאמר לו אתה איוה

דבר שפגע בו או כמשפחתו, או שגילה שיש
 איזה פגם ל"ע אצל אחד מילדיו, או שהשכן
 או המחנות הסתבך איתו באותו יום, הכל
 מכוח מלמעלה כי רצון הקב"ה ש"ע עבודתו
 כאותו המצב יעשה את התקונים למעלה, כי
 ההנהגה של הקב"ה הוא עד אין סוף, והוא
 פעל ועשה ש"ע עבודת האדם אשר יעשה
 את מה שהוא צריך לעשות יפעל תקינים
 עצומים בכל העולמות, וזה מה שמירשו חז"ל
 את הפסוק 'לא יגמר עלי שהכל נפעל'
 מתנהל כאן בזה העולם ע"י הקב"ה ואין
 האדם בעל הבית ואין לו שום דעה לומר
 להקב"ה איך להתנהג עמו, אלא שמוטל עליו
 אחריות גדולה לעשות את העבודת ה' שלו
 בשמחה גדולה, וכשארם חי כך באופן הזה
 הרי הוא חי בעולם אחר לגמרי.

וכשיזכור האדם שכל דבר קטן שהוא עושה
 כאן בזה העולם מגיע עד
 העולמות העליונים הרי הוא זוכה שכל מה
 שהוא עושה בעניני עבודת ה' הרי הוא עושה
 זאת מתוך התלהבות ושמחה, וזוכה ליתן
 פתוך על כל מעשיו ואימתן על כל מה
 שבראת, וזוכה לשלימות האמונה, שיועד
 הוא שכל מה שהוא עושה בעניני עבודת ה'
 הרי זה חשוב מאוד למעלה, וע"כ הוא שמח
 בכל מצב שהקב"ה מזמין לו, ואינו חושב
 לעצמו שכאם המצב שלו היה אחר היה יותר
 טוב ואי היה יכול לעבוד את ה' ביותר ישוב
 חרצת ובשמחה, כי יודע שזה המצב שהזמין
 לו אבינו שבשמים הוא הטוב ביותר בשבילו,
 ודק ע"י כך יוכל להביא נחת רוח לפני אבינו
 שבשמים, וממילא נופלים ממנו כל העצבות
 והשבירות לב והוא מלא תמיד בחירות ה'
 שהוא יכול לעבוד את ה', והאיש ההוא זוכה
 ג"כ שהענינים של בין אדם לחבירו יהיו
 אצלו בשלימות, שיועד בבהירות שכל מה

וחיים הזה של ר"ה נתון לאדם את הכח
 שידע שכל כמה שמשחרל בעבודת
 ה' בלימוד או בתפילה או בשאר עניני עבודת
 ה' כל אחר ואחר עם התפקיד שלו, הרי הוא
 גורם בזה תקינים לנצח, שביום ר"ה נשפע
 עליו כוחות אדירים וגדולים שנוכל למלאות
 בהם ע"י הנהיגו ככל השנה, ימים ונחרות של
 תורה ותפילה, וקדושה וטהרה, ובין אדם
 לחבירו, וכבר דיברנו לפני התקיעות שבעזרה
 או מתחילים מעכשיו בהתחדשות גמורה
 ככל עניני עבודת ה', ואחד מהאופנים
 הגדולים להגיע לזה הוא ע"י שהאדם יוצא
 מעולם הדמיון שלו ונכנס לעולם של אמת
 ידאש דברך אמת, ודברך אמת וקיים לעד,
 ובכל שנה ושנה נשפע עולם חדש של אמת
 כבחירת עולם שנה נפש, ונשפע אור של אמת
 מעולם האמת, חוכים לצאת מהבחינה של
 עשו שהוא צד ציד, הבחינה של שקר שעל
 ידו הרי הוא צד את כל העולם.

באור פניך יהלכון

ובעת ביום הקדוש של ר"ה שנמצאים אנו
 במצב של 'באור פניך יהלכון'
 שהקב"ה מאיר בנו את האמת שנרע בבהירות
 שכל הנעשה איתנו הכל בא מאת הקב"ה
 שהוא אחר יחיד ומיוחד, והוא אין סוף, וכל
 התנועה והנועה מתנועתיו שהקב"ה מזמין לנו
 יש בזה את הכח של הקב"ה שהוא אין סוף
 כביכול, זה כוונת הפסוק 'כי לעולם חסדו'
 שנכלל בזה שכל חסד שהקב"ה עושה עם כל
 יחיד ויחיד, וכן כל הנהגה שהקב"ה מתנהג
 עם כל אחד ואחד, הרי היא נצחית ועולמית,
 שנוגע לעולם והוא אין סוף ממש, וכשארם
 חי עם הבחינה הזאת הרי הוא מרגיש
 התלהבות ואש קודש למלאות רצון אבינו
 שבשמים בשלימות, כי כאשר יודע האדם
 שמעשיו מגיעים עד עולמות העליונים הרי זה
 נתון לו כוחות להתחדש ומוסיף תשוקה
 בעבודת ה'.

מי שרואה תהליך שלם - דבש בפיו!!!

אנחנו זוכים לכל היותר ל"וראית את אתורי". לאחר מעשה - ובעצם, לאחר
 כל המעשים כולם - נבין בדיעבד את הנהגת הבורא יתברך שמו שאין לפנינו
 עוול, אך "פני לא יראו" - טרם קדחת כל המקרים, לא נוכל לראות ולהבין
 (על פי חת"ם סופר 'תורת משה' פרשת כי תשא).

אך יחזקאל הנביא מקבל מגילה אשר היא כתובה "פנים ואחור"... הוא רואה
 את 'פני' ואת 'אחור'. הוא צופה בסיבות ובתוצאות, בגורמים ובמסובבים,
 במעשי האדם ובמשקל האמיתי אשר ניתן להם למעלה.

כולנו יודעים שכל השאלות אודות הנהגת הקב"ה בעולם, משולות לאדם
 שרואה את החייט גוזר בד שלם ומנסה לעצור בעדו מלהשחית ואיננו מבין
 שהגזירה היא לצורך עשיית בגד נאה ומושלם; או לאותו אדם הרואה את
 גבאי בית הכנסת מכבד את הקוראים בשבת ואינו יודע את כלל החשבונות,
 כגון: מי בעלי השמחה בשבת זו ומי היו בשבתות הקודמות.

זו שאלת הקב"ה את איוב "איפה היית ביסדי ארץ" (איוב לח ד). מי שרואה
 קטע קטן ומסויים מתוך ההיסטוריה של כל ימות-עולם, אינו מבין מאומה...
 אך יחזקאל מקבל במגילת ספר הכל. מיסוד-ארץ ועד לקץ-הימין. הוא יודע
 את החשבונות הרבים המרכיבים את פרטי הנהגת הבורא. לגביו אין קושיות
 ואין מרידות. "ואכלה ותהי בפי פדבש למתוק".

דבר הראשון אשר הוא בעל משמעות לענייננו, הוא, שהיצירה הסופית אשר שמה 'דבש' באה בתהליך כחוס ואשר אין די באף חלק מתהליך לעשותו למת שהוא.

דבש בא בהתהוות שתחילתה באבקת הפרחים וסופו בתוצר המושלם שפולטת הדבורה. גם זמן מועט לפני ההתהוות הסופית לא נוכל לראות את הרבש.

עשיית דבש היא תהליך שלם - ונסתר - אשר כל חלקיו יוצרים יחדיו את תוצאתו.

לאור הבנה ראשונה זו, בס"ד, נחזה מישירים:

יחזקאל הנביא טועם הרבה מרורות באותה 'מגילת ספר'. אנו, איננו יכולים לעמוד נפשית בתיאור חי של מקצת שבמקצת מהצרות והרדיפות המוקדים לנו רק משני הדורות האחרונים... יחזקאל הנביא רואה בנבואה (= במראות חיים) זוויות של אלפי שנים!

אך יחזקאל הנביא צופה בתהליך שלם. תהליך שתחילתו אמנם בפורענויות לצדיקים וכנגדו שלווה לרשעים כאן בעולם הזה, אך מסתיים בשכר ועונש של לעתיד לבא.

וגם כשאדם רואה השגחה פרטיות ומודה על כך, ידע שעדיין לא ראה כלום, שכורך כלל כאשר יקרה לאדם איזה דבר שלא כרצונו ונגרם לו מזה חלישות הדעת וענמת נפש, ואח"כ רואה שזה היה לטובתו ונעשה בהשגחה פרטית, מרגלא כפומא דאינשי שמודים מיד להקב"ה על ההשגחה הפרטית, ובפרט על דברים גדולים, כגון שאדם ניצל ממיטתו וכד' ע"י שאיזה איהו מטוס שנפל ל"ע, ואפילו בחיי יום יום כגון אם היה צריך להמתין הרכה זמן על החברותא וכדומה וחשב שהפסיד מזה זמן ואח"כ נתחבר לו שהכל היה לטובתו, ומיד מקבל התפעלות מההשגחה פרטית שהיה לו, אך האמת צריך לדעת שהטובה היתה שקיבל הרי היא ממש פתוח מטיפה מן הים מכל הטובות וההשפעות שמקבל מזה, ואף שלא ידע מזה לעולם, כי כל תנועה של יהודי היא נצחית ממש ואין סוף, וכמו הצדיק הזה שקנה את

ובאופן הזה צריך כל יהודי לחיות שיהיה לו את הבהירות באמונה ויחיה עם המלכות של ר"ה, 'באור פניך יהלכון', 'אורי זה ר"ה', 'יום תרועה', יום שבו נשכרים כל ההעלמות ומתגלה המצב של ייבא מלך הכבוד שנתחיים כל השערים, שהם ההעלמות של העולם הזה אשר נקראים שערים, ואיחא מהדברי שמואל ועוד צדיקים וי"ע כי הפסוק שאו שיערים ראשיכם ושאו פתחי וכו' הם ר"ת שופר, לרמו שהשופר שובר את כל המהיצות המכבדיות בינינו לבין אבינו שבשמים, 'מרע ומפיל תומה' שיהושע בן נון מגלה לנו את הדרך איך מפילים את החומה שיש בין ישראל לאביהם שבשמים.

The answer is that whenever a Yid strays it is only an outward act of waywardness, as indicated by the words מכף רגל ועד ראש — referring to outer limbs. However, the inner essence of a Yid — his פנימיות, is always firmly attached to Hashem. Despite his wrongdoings, he never severs his bond with Hashem and his basic loyalty remains intact notwithstanding his occasional lapses.

It is this פנימיות, this inner core of allegiance, that is represented by the sound of the shofar that comes from within. When its notes are blown and a Yid submits afresh to Divine authority, he does so with a פנימיות that is untarnished. This פנימיות is his *kodesh hakodashim* and when it is evoked through the shofar, it immediately gives rise to Divine favour.

This thought lends deeper meaning to a verse in *parashas Balak* ולא ראה עמל בישראל "Hashem has not observed any perverseness amongst *klal Yisrael*" (*Bamidbar* 23:21). Why not — are we always perfectly behaved? In response, the verse concludes וירעת מלך and Rashi explains that ירעות is an expression of ריעות, friendship and closeness. This means that even when a Jew is wayward, Hashem is prepared to play down his iniquity because בו — deep down inside that person there remains a ריעות, and an attachment which is never lost.

הדרן לעניין ראש השנה:

דבש הוא ה"סימנא מילתא" לבקשת הכפרה.

בדומה לכך שהדבש אינו "יוצא מן הטמא" אלא דבר חיצוני אשר נפלט מפי הדבורה, כך בשלונותינו וחולשותינו אינם מעצם מהותנו. מתוך תובנה זו מבקשים אנו - "שתחדש עלינו שנה מתוקה".

41

העבודה המעשית כחודש אלול א' טו - ה' אלול חג

נמצא בספרים הקדושים, כי ב"ה יורדת נקודה אחת מתודעת מגני מרומים. שבה גלומה צורת השנה החדשה, בדוגמת הכת הגיולי שנברא ביום ראשון של מעשה בראשית — ואת הנקודה הזאת מוריד הכלל ישראל בתפילותיו ותקיעותיו. עד כמה שמהפילים מעומקא דליבא, משברים את לבם לפני הקב"ה ומעוררים שמחה רבה בקבלת מלכותו ית' — מורידים צורה של שנה טובה ומבורכת.

ברם, כל שני ימי ר"ה הם ימי דין, ומי יודע כאיזה רגע מהם הוא יוכה בדינו!

אך לא רק הורדת נקודה חדשה מגני מרומים היא מסגולות יוה"ד. הרי אמרו "כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בטופה שנא' מראשית השנה — מרשית כתיב, ועד אחרית — סופה שיש לה אחרית" — רש"י: "שרשה בתחילתה — שישראל עושין עצמן רשין ב"ה לדבר התנונים ותפלה. כענין שנא' התנונים ידבר רש" (ר"ה טו, ע"ב). ויש להבין בזה שהאדם בהתנהגותו ב"ה זורע את כל מה שיצמח לו בשנה הבאה, ומכל מה שהוא עושה, מדבר חושב בימי הדין צומח משתו במשך השנה. והנה על מאכלי ר"ה נאמר "סימנא מילתא", ונפסק בש"ע סי' תקפג שאוכלים דברים מתוקים דווקא, וכך המנהג שלא לאכול דברים המוצים וגם את הלחם טובלים בדבש ולא במלח, והנה אם באוכל "סימנא מילתא" — בדיבור ובמעשה עאכור, וצריכה גם כל ההנהגה להיות "מתוקה". אם ב"ה אנו "זורעים" את כל מה שיצמח לנו במשך השנה, יש לנו לזרוע רק פירות טובים לבל נזרע עשבי בר.

וכמו שהשופר מגלה ומוציא את הפנימיות הטובה העולם בעומק לבבנו, כן איחא בספרה"ק שבכוחה לגלות ולהמשיך כל שאר האצטרות העולמות והנסתרות שאנו רוצים לגלות ב"ה עבוד כל השנה, כגון התגלות

אור ה' והשפעת חיותו לכל הנבראים ולכל העולמות ולקושי תורה - לבעל התניא ד"ץ, ע' נצבים, וקדשת לוי ר"ה ר"ה ב"ה, התגלות אהבת ה' לעמו ישראל וישר דברי אמת דף לב, התגלות גדול רחמנותו ית' על נשמות ישראל הנדרים ולקושי תורה - סטרוניל, עמי קצ"ט, התגלות י"ג מדות הרחמים עלינו (עשרת יאס ר"ה דף י"ג), התגלות מלכות ה' בכל הנבראים עד שאפילו אלו שאין ניכר בהם שום כבוד שמים, ואדרבה הם מעיקים מאוד לישראל, יתגלה כבוד ה' אשר טמון עמוק עמוק בפנימיותם, ויהיה נראה כגלוי אך שהם רק מלכות ישראל (פוד ישרים ר"ה דף ס"ג), ובעיקר התגלות הגדולה שה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, אשר נוכח בעת התגלות אורו של משיח בקרוב (כמו שיהבאר א"ה לקמן בפסקים האחרונים), כל הגילויים האלו אנו מעוררים וממשיכים ע"י קול השופר כג"ל.

לשופר לבנו להשי"ת שיאיר את כל ההסתרות והנסיונות

ולכן בעת כואת המיועד והמסוגל לפעול אצל הקב"ה לגלות כל הענינים העולמים והנסתרים, כראי מאוד לכל אחד לבקש ולהעמיתו ולשפוך לבו בתפלה ותחנונים לפני אבינו שבשמים, שיגלה ריסוד ממנו ומכל בני ישראל כל מיני הסתרות ונסיונות והשפלות ברוחניות, כשהלב טהור ומסוגר מכל רגשי התעוררות ואהבת ה' וחיבתו הגדולה, מכלי להרגיש שום השק ומעם בתורה, בתפילה, בשבת קודש, ובשאר מצוות הק', ומעדי קודש, כשאנו משתקקים והפצים מאוד לקיים המצוות בשלימות, בהתעוררות רבה של אהבת ה' ודביקותו, והכל סגור ומסוגר, הלב אטום ומכוסה, כל האור הגדול והמתוק והנערב נעלם ומכוסה מאחור מכלי להרגיש דבר, כבחי נפשי חולך אהבתך - כפירושו של הרד"ק מבעלוא ו"ע, שהנפש תולה בעוה"ד עד כי אינו מרגיש את אהבת ה' הגדולה, ובכך יש לנו לשפוך תפילה מעומק לבנו, אבי אהובי, הנני מתחנן לפניך בכל לבי ונפשי, אל תסתר פניך ממני ביום צד לי, תרחמיני עוד בגלותי לעורר לבי לאהבתך, ואז אשמור פקודיך ותקודך בלי עצב, אז לא אחטא עוד, לא אצער אותך שוב, אהיה נאמן לך ואעשה לך תמיד נחת רוח ותענוג נפלא, כי זה כל מאווי ורצוני בחי, רק לעשות רצונך אלקי הפצתי ולעבודך כלבב שלם, ולהיות רבוק בר תמיד לעולם ועד, למה אפול מכל מחמת ההסתר הגדול כלבי, אע"פ שיודע אני שאני זה שגורמתי ההסתר בעוה"ד, אבל סוף כל סוף ההפסד מזה גדול ביותר ואין הצד שזה בנזק המלך, ובפירושו של

40

הדבר השני אשר חשוב לתבליטו בתוכן המוצר דבש, הוא, שהדבש מותר באכילה למרות היותו, לכאורה, "יוצא מן הטמא", אשר בכל מקום דינו הוא - "טמא".

והטעם, כמו שכתב הרמב"ם (פרק ג ממאכלות אסורות הלכה ג):

"דבש דבורים ודבש צרעות מותר, מפני שאינו מתמצית גופן אלא כונסין אותו מן העשבים בתוך פיהו ומקיאין אותו בכורת כדי שימצאו אותו לאכול ממנו בימות הגשמים".

היינו, הדבש הוא משל הדבורה, אך אינו חלק מגופה, הוא אינו שייך אליה.

כבואנו לבקש את סליחת אדון-כל על חטאינו, מה אנו מבקשים?

מבקשים אנו שאישיותנו הפנימית לא תהיה מזוהה עם חטאינו. מבקשים אנו לקבל את חטאינו בגדר של "הנצמדים לבעל פעור" - כצמידים על ידי אשה; אין החטא תולדה של אישיותנו אלא דבר שבא מן החוץ ודבק בנו (על-פי סנהדרין טז ע"א).

זוהי באמת עניינה של התשובה. האדם מתחטא מן הכתמים שדבקו בו מבחוץ.